

Sivistysvaliokunnalle**Asia: HE 115/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi taiteen perusopetuksesta ja siihen liittyviksi laeiksi**

Suomen sanataideopetuksen seura ry kiittää mahdollisuudesta lausua lakiesityksestä taiteen perusopetuksesta.

Yhdistyksemme pitää lakiesitystä tärkeänä ja kannatettavana kokonaisuutena. Lakiuudistus selkeyttää taiteen perusopetuksen järjestämisen edellytyksiä sekä mahdollistaa koulutusmuodon kehittämisen tulevaisuudessa. Myös oppilaiden näkökulmasta uudistus on merkittävä. On tärkeää, että harrastajille – niin oppilaille kuin heidän huoltajilleen - taiteen perusopetuksen kokonaisuus selkiytyy, mistä konkreettisena esimerkkinä siirtyminen yhden oppimäärän malliin.

Lakiuudistuksen taustalla oleva tavoite opetuksen saatavuuden ja saavutettavuuden lisäämiseen on merkityksellinen. Pidämme tärkeänä lisämäärärahan esittämistä valtionrahoitukseen, jotta saavutettavuuden lisäämisen tavoite voitaisiin taata. Lakiuudistuksessa korostetaan yhteistyötä, ja näemmekin yhteistyön yhtenä avaimena siihen, että opetusta voi olla paremmin tarjolla myös alueilla, joilla väestö vähenee.

Lasten ja nuorten priorisointi

On hyvä, että kaikki ikäryhmät varhaisiästä lähtien huomioidaan laissa. Tavoitteellinen taideharrastus tukee elinikäisen oppimisen mahdollisuuksia myös aikuisväestölle. Aikuisten osallistuminen ei kuitenkaan saa heikentää lasten ja nuorten opetusten resursseja. Näemme tärkeänä, että lasten ja nuorten ensisijaisuutta on selkeytetty ja priorisointi oppilaaksioton yhteydessä mahdollistuu. On hyvä, että oppilaspaikat voidaan kohdentaa ensisijaisesti lapsille ja nuorille, mikäli paikkoja on rajoitetusti.

Koulutuksen järjestäjät ja näiden velvoitteet

On hyvä, että muotoiluja koulutuksen järjestäjän ja sopimusoppilaitoksen välisistä vastuista on selkeytetty. Pidämme tärkeänä, että kunnat mahdollistavat ei-vos-oppilaitosten toiminnan edelleen ja yhteistyöhön löytyy kestävätkä ratkaisut, joiden pohjalta toimintaa voidaan kehittää. Näin voidaan paremmin taata opetuksen tarjonnan säilyminen mahdollisimman laajana.

Oppimäärän laajuus

Siirtyminen yhteen oppimäärään selkeyttää ja yhdenmukaistaa koulutusmuotoa ja lisää yhdenvertaisuutta eri toimijoiden välillä. Näemme tämän myös niin viestinnällisesti kuin pedagogisesti merkittävänä parannuksena entiseen lakiin nähden. Opintopisteytys vahvistaa taiteen perusopetuksen osaamisen tunnistamista muiden koulutusmuotojen rinnalla.

Suomen sanataideopetuksen seura näkee uuden oppimäärän 50 op (800 oh) toteuttamisen mahdollisena tällä hetkellä toimiville oppilaitoksille. Tavoitteellisempien taideopintojen osalta

mahdollisuus laajentaa opintoja 1500 tuntiin on hyvä ratkaisu. Opetushallituksen opetussuunnitelmatyön merkitys korostuu, jotta eri-ikäisten ja eri laajuuden suorittavien oppilaiden opetuskokonaisuudet rakentuvat tarkoituksenmukaisesti ja toteuttamiskelpoisesti kaikille taiteenaloille.

Varhaisiän taidekasvatus

Varhaisiän opinnoilla on merkittävä rooli sanataidekasvatuksessa. Suomen sanataideopetuksen seura pitää tärkeänä, että taiteen perusopetuksen varhaisiän opinnot säilyvät jatkossakin osana taiteen perusopetuksen kokonaisuutta ja koulutuksen järjestäjä voi päättää varhaisiän taidekasvatuksen tarjoamisesta paikallisesti kuten tähänkin asti. On myös tärkeää, että varhaisiän opintojen rahoitus säilyy osana taiteen perusopetuksen tuntiperusteista valtionosuusjärjestelmää.

Yhteistyöpykälä

Näemme yhteistyöhön ohjaamisen tervetulleena lisänä lakiin. Erityisesti pienelle taiteentalalle tällä on merkitystä taiteenalan kehityksen kannalta. Toivomme, että uusi yhteistyöpykälä kannustaa rohkeisiin ja ennakkoluulottomiin kokeiluihin, joiden myötä voidaan lisätä pienten taidelajien kuten sanataiteen opetuksen tarjontaa valtakunnallisesti, esimerkiksi opetussuunnitelman toteuttamista yhteisesti. Toki uusien yhteistyömuotojen kehittäminen edellyttää lähes aina lisäresursseja, joiden saatavuus vaihtelee oppilaitoskohtaisesti. Pykälän muotoiluun liittyy vielä osittain epämääräisyyttä. Epäselväksi esimerkiksi jää, missä määrin olosuhteet ja voimavarat toimivat velvoittavuutta vähentävinä tekijöinä.

Koska yhteistyö näyttäytyy uudessa laissa velvoittavana, toivomme sen toteutumisen seurantaa, esimerkiksi vuosittaisten VOS-raportointien yhteydessä.

Vastuutehtävä

Näemme uuden vastuutehtävän myönteisenä asiana koko koulutusjärjestelmälle. Vastuutehtävä tukee taiteen perusopetuksen kehittämistarpeita, vahvistaa osaamisen jakamista sekä voi vähentää alueellisia eroja.

Valtion rahoitus

Rahoituksessa ennakointi ja mahdollisuus sopeutua muutoksiin hallitusti on ensiarvoisen tärkeää. Näemme myönteisenä seikkana, että suuremmat muutokset aiempaan rahoitusmalliin nähden tapahtuvat pidemmällä aikavälillä ja vaihteittain. Pidämme hyvänä, että rahoitusmallissa huomioidaan toteutuneiden opetustuntien ohella myös oppilasmäärä.

Ymmärrämme, että rahoittaja haluaa seurata valmistuneiden määrää ja rahoituksen tuloksellisuutta.

Asetus opettajan kelpoisuudesta

On hyvä, että korkeasti koulutettujen etusija mahdollistuu henkilövalinnoissa, ja opetuksessa halutaan taata korkea laatu. Asetuksessa mainitut poikkeukset antavat väljyyttä pätevyysvaatimuksiin, silloin kun kelpoisia hakijoita ei ole saatavilla. Tämä on tärkeä seikka aloilla, joilla kelpoisia opettajia on vähän saatavilla.

Sanataide on ala, jolla ei ole saatavilla korkeakoulussa järjestettävää oman taiteenalan koulutusta. Tällä hetkellä opettajat tulevat vaihtelevalla korkeakoulutustalla, ja yleisiä pedagogisia opintoja on

suoritettu vaihtelevasti. Reittiä opettajankoulutukseen onkin vahvistettava sanataiteen osalta, jotta kelpoisten opettajien saatavuus voidaan taata tulevaisuudessa.

Lisärahoitustarve

Lain alkuperäinen tarkoitus, taiteen perusopetuksen saatavuuden lisääminen eri taiteenlajeissa, toteutuisi parhaiten lisäämällä tuntiperusteisen valtionosuuden piirissä olevia oppilaitoksia. Näemmekin erittäin tarpeellisena opetus- ja kulttuuriministeriön vuoden 2027 talousarvioehdotuksessa esitetyn tasokorotuksen momentille 29.80.34. Lisärahoitus edistäisi huomattavasti lakiuudistuksen tavoitetta taiteen perusopetuksen saatavuuden ja saavutettavuuden lisäämisestä.

Lopuksi

Suomen sanataideopetuksen seura ry kannattaa HE 115/2026 etenemistä. Pidämme uudistusta tarpeellisena ja näemme lakiesityksen hyvänä perustana taiteen perusopetuksen kehittämiseksi.

Suomen sanataideopetuksen seura ry
Hallitus
psta Tiina Ählgren, hallituksen jäsen, rehtori